

Elizabeta Ivičević*

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA EUROPSKO KAZNENO PRAVO I ŠVICARSKA, BAZEL, 4-5. LISTOPADA 2001.

Na međunarodnoj konferenciji *Europsko kazneno pravo i Švicarska* održanoj u Bazelu 4. i 5. listopada 2001. članovi udruženja pravnikâ, pripadnici operativnih jedinica za borbu protiv financijskog kriminala, novinari i ostali sudionici konferencije iz velikog broja europskih zemalja imali su priliku raspravljati o problematičnim temama međunarodnog kaznenog prava sa svojim kolegama iz Švicarske, zemlje kojoj se često pripisuje uloga "piratskog utočišta".

Rasprave na konferenciji vodile su se u okviru nastojanja za zaštitom financijskih interesa kako Europske unije, tako i Švicarske. U prošlosti, određene države ili grupe država, ako bi od susjednih država tražile pomoć za zaštitu svojih financijskih interesa, nisu mogle računati na postojanje izravne inkriminacije djela protiv stranih interesa. To je vrijedilo kako za Švicarsku, tako i za države članice Europske unije. Danas se taj problem svodi na pitanje uzajamne pravne i administrativne pomoći i mogućnosti izručenja. Na konferenciji su detaljno razmatrane trenutne mogućnosti uzajamne suradnje i pravne pomoći kojima švicarske vlasti raspolažu kada je riječ o suradnji s Europskom unijom u fiskalnim pitanjima.

Sadašnja suradnja organa i država članica Europske unije i Švicarske u kaznenoj materiji temelji se na postojećim instrumentima, posebice konvencijama koje se odnose na izručenje između država članica Europske unije¹, konvenciji o primjeni Schengenskog sporazuma,² konvenciji koja se odnosi na sudsku pomoć između država članica Europske unije u kaznenim predmetima³ te brojnim drugim instrumentima, od kojih treba istaknuti sljedeće instrumente novijeg datuma:

- komunikacija Europske komisije upućena Europskom vijeću i Europskom parlamentu, koja se odnosi na uzajamno priznanje konačnih odlu-

---

* Elizabeta Ivičević, dipl. iur., znanstvena novakinja na projektu *Hrvatska i međunarodno kazneno sudovanje*, Pravni fakultet u Zagrebu

¹ Konvencija od 10. 3. 1995. (pojednostavljeni postupak; JO CE C 73 od 30. 3. 1995, p.1) i Konvencija od 27. 9. 1996. (JO C 313 od 23.10.1996, p.12)

² Konvencija od 19. 6. 1990. koju je prihvatila Europska unija (JO L 239 od 22. 9. 2000, p.1)

³ Konvencija od 29. 5. 2000. (JO C 197 od 12.7.2000, p.1)

ka u kaznenim predmetima⁴ i program mjera usmjerenih na primjenu principa uzajamnog priznanja kaznenih odluka,⁵

- francuski nacrt konvencije, pretvoren u nacrt protokola, koji se odnosi na poboljšanje sudske suradnje u kaznenim predmetima, posebice u području borbe protiv financijskog kriminaliteta,⁶
- prijedlog odluke koja se odnosi na europsku "ovlast uhićenja", kao i na postupak izručenja između država članica.⁷

Početak 2001. godine Europska unija i Švicarska zopočele su pregovore s ciljem zaključenja jednog međunarodnog ugovora koji bi detaljno regulirao uzajamnu zaštitu njihovih financijskih interesa (izuzevši izravne poreze). Ti pregovori vuku korijene još iz 1998. godine, kada su stručnjaci obiju strana započeli rad na rješavanju problema uzajamne pomoći u suzbijanju prijevara. Naime, dvije strane su utvrdile da postoji problem uporabe švicarskog teritorija kao baze za organiziranje djelatnosti koje znatno štete njihovim financijskim interesima, djelatnosti kao što su:

- krijumčarenje cigareta,
- prijevale povezane s (ne)plaćanjem poreza na dodanu vrijednost,
- prijevarno dobivanje i zlouporaba subvencija, kao npr. poljoprivrednih subvencija, pomoći pridruženim članicama i sl.
- pohranjivanje i pranje novca proizašlog iz nezakonitih djelatnosti u Švicarskoj.

Tijekom pregovora, u prvi plan se nametnulo pitanje opsega i načina primjene budućeg sporazuma. Tako Europska unija traži da u jednoj generalnoj klauzuli budu obuhvaćeni svi delikti protiv njezinih financijskih interesa. Novi sporazum ne bi se trebao odnositi samo na trgovinu robom, već bi trebao uzeti u obzir cjelokupne buduće uske odnose između Švicarske i Europske unije. Nezakonito dobivene ili uporabljene subvencije u području znanosti ili poljoprivrede sporazum bi trebao tretirati kao djela koja predstavljaju kršenje fiskalnih propisa. Nadalje, Europska unija zahtijeva proširenje opsega pojma pranja novca, čime bi se ujedno otežale malverzacije pri plaćanju poreza i nezakonita uporaba subvencija, kao radnje koje prethode pranju novca. Daljnji problem predstavlja pitanje pod kojim se pretpostavkama, u okviru pravne pomoći, mogu nametnuti prisilne mjere poput ispitivanja, pretrage prostorija i zapljene isprava. Dok bi

---

⁴ Komunikacija od 26. 7. 2000. (COM(2000) 495 final), odobrena rezolucijom Europskog parlamenta 17. 5. 2001.

⁵ Program mjera (JO C 12 od 15. 1. 2001, p.10)

⁶ Nacrt konvencije (JO C 243 od 24. 08. 2000, p.11), koji je odlukom Vijeća od 28. i 29. 5. 2001. pretvoren u Nacrt protokola.

⁷ Prijedlog odluke predstavila je Komisija 25. 9. 2001. (COM(2001) 522 final)

se prema švicarskom shvaćanju prisilne mjere mogle naređivati samo u slučajevima teških poreznih prijevара, obrtiničnih krijumčarenja ili zlouporabe subvencija, Europska unija zahtijeva da pretraga i zapljena dokumenata, pod određenim pretpostavkama, budu dopustive i u slučajevima sitnih poreznih utaja i pronevjera. Usprkos razlikama u stajalištima, rješavanje postojećih problema nameće se kao nužnost. U ovom trenutku trebalo bi proširiti švicarski pregovarački mandat.

Na konferenciji se u središtu pozornosti našao i dokument *Customer due diligence for banks*, koji je izdao Bazelski odbor za nadzor bankarskog poslovanja.⁸ Svrha je tog dokumenta postavljanje minimalnih standarda za razvoj odnovarajuće prakse u području nadzora bankarskog poslovanja. U novije vrijeme sve se veća važnost pridaje kontroli i postupcima prihvaćanja i identifikiranja novih klijenata, kao i nadzora rizičnih računa i transakcija. Danas je očito da tom problemu ne treba pristupati samo sa stajališta borbe protiv pranja novca, već iz šire perspektive, imajući u vidu nedavne terorističke napade. Tako Bazelski odbor predlaže:

- usvajanje preporuka upućenih vlastima nadležnim za nadzor bankarskog poslovanja, kao i preporuka općenite naravi, primjenjivih na sve banke i bankarske odnose,
- zabranu anonimnih računa,
- oprez prema visokorizičnim klijentima,
- jednaku primjena standarda u centralama, poslovnicama i podružnicama banaka u inozemstvu,
- primjenu *KYC* standarda⁹ prilikom identifikacije klijenata,
- nužnost usvajanja politike i procedure prihvaćanja klijenata,
- jasna pravila o identifikaciji klijenata,
- trajni nadzor računa i transakcija,
- upravljanje rizicima,
- jačanje uloge nadzornih vlasti,
- primjenu standarda u međunarodnom kontekstu.

Činjenica je da Švicarska, zahvaljujući svom zemljopisnom položaju “usred” Europske unije, poreznoj politici, poreznim i carinskim propisima te tajnosti bankarskih poslova, predstavlja privlačno mjesto za osobe i organizacije koje se bave nezakonitim djelatnostima, pa i prijevarama. Uz navedene postojeće

---

⁸ Bazelski odbor za nadzor bankarskog poslovanja osnovali su 1975. godine guverneri centralnih banaka grupe od deset država, a čine ga predstavnici nacionalnih vlasti nadležnih za nadzor bankarskog poslovanja i centralnih banaka Belgije, Kanade, Francuske, Njemačke, Italije, Japana, Luksemburga, Nizozemske, Španjolske, Švedske, Švicarske, Ujedinjenog Kraljevstva i Sjedinjenih Američkih Država. Stalno tajništvo odbora nalazi se u Bazelu.

⁹ Know Your Customer - Standards

instrumente suradnje, potrebno je poduzeti daljnje korake kako bi se omogućila brza i učinkovita suradnja u zaštiti financijskih interesa i Europske unije i Švicarske:

- stvaranje temelja za suradnju svih nadležnih vlasti (carinske, porezne, poljoprivredne, financijske i sudske) glede svih nezakonitih djelatnosti protiv financijskih interesa,
- pružanje pomoći u svim slučajevima carinskih i poreznih prekršaja, uključujući sudsku pomoć i pomoć u slučajevima izručenja,
- suvremena primjena pravila dvostruke inkriminacije, prema europskim standardima,
- ubrzanje postupaka pružanja pravne pomoći,
- uvođenje obveze na suradnju ekonomskih subjekata i jačanje ovlasti upravnih vlasti, kada je riječ o administrativnoj pomoći,
- jačanje instrumenata za borbu protiv pranja novca stečenog prijevaram ili krađom, prijevarnog dobivanja i zlouporabe subvencija, uključujući i sustavnu razmjenu informacija između obavještajnih financijskih službi, kao i sudsku suradnju.

Nedvojbeno je da će sva nastojanja Švicarske i Europske unije biti usmjerena prema mogućnosti kreiranja temeljnih standarda koji će prelaziti okvire Europske unije, posebice imajući u vidu napore koji se u posljednje vrijeme poduzimaju glede suzbijanja korupcije i pranja novca. Međutim, u slučaju da se Švicarska odluči pridružiti Europskoj uniji, otvorila bi se još jedna zanimljiva i izgledna mogućnost. Naime, švicarsko domaće iskustvo, posebice glede organiziranja zaštite vlastitih nacionalnih financijskih interesa kroz različite regionalne (kantonalne) mehanizme primjene, moglo bi poslužiti kao polazni model za Europsku uniju.